

### ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МУЗИКАНТА ЗА ВИМОГАМИ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

*Автор статті піднімає актуальні питання реалізації на практиці засад кредитно-модульної системи навчання студентів спеціальності "Музичне мистецтво", враховуючи специфіку викладання дисципліни "Фортепіано."*

Інтеграція вищої освіти України в європейський простір є, безумовно, позитивним явищем сучасності. Але, як свідчить досвід, у трактуванні багатьох проблем, пов'язаних із запровадженням нової системи навчання у вузах України, немає єдності. Це стосується, зокрема, застосування нових методів оцінювання знань студентів, структуризації навчального матеріалу в модулях, нових підходів до організації навчального процесу. Важливо, щоб у процесі модернізації не позбутись кращих надбань національної системи освіти. "Мова іде не про копіювання зарубіжного досвіду, а про творчий розвиток методики викладання і організації навчального процесу в нових умовах" [1].

Умови кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) у підготовці музиканта специфічні. Насамперед це стосується реалізації на практиці системи обліку в кредитах трудомісткості фахових дисциплін, які передбачають індивідуальні заняття, на основі європейської системи перезараховування кредитів. Це стосується таких предметів, як "Спецінструмент", "Вокал", "Фортепіано", "Диригування" тощо. А як розбити на модулі програми дисциплін "Оркестровий клас", "Хоровий клас", "Ансамбль"? Сучасна музична педагогіка не дає рецептів, як музику "вкласти" в залікові кредити, тому що розвиток комплексу знань, умінь та навичок студента-музиканта, його професійний ріст відбувається засобами виконання музичних творів. Є, правда, досвід кафедри фортепіано тоді ще Київського державного інституту культури. Систему модульного навчання в музиці, яку пропонує В. Клиш, складає функціональна взаємодія п'яти модулів-блоків: "Українське духовне відродження", "Світова класична спадщина", "Сучасна музична культура народів світу", "Розвиток художніх здібностей", "Збагачення змісту спеціальної освіти". Вона "довела свою ефективність у практичній діяльності і є комплексом, що охоплює основоположні аспекти цієї діяльності: науково-дослідний, педагогічний, методичний, творчий, виконавський" [2]. Але ця система не передбачає модульно-рейтингової оцінки знань студентів.

Розуміючи, що КМСОНП вимагає нових підходів до роботи зі студентом, а саме, створення сприятливих умов для кожного з них, ми репрезентуємо своє бачення розробки навчальної програми "Фортепіано". В основі лежить орієнтація на розвиток поліфонічного, художнього мислення і вдосконалення професійних навичок, спрямованих на виконання конкретних завдань.

Наприклад, курс "Фортепіано" для студентів спеціалізації "Хорове диригування" читається згідно навчального плану обсягом 162 год, що становить 3 кредити і 4 кредити ECTS. Таким чином, навчальна програма містить 4 залікових кредити, структуру кожного з них складають декілька змістових модулів.

У підготовці музиканта один з принципів КМСОНП – індивідуалізація навчання – є визначальним. Індивідуальний план студента передбачає розвиток знань, умінь та навичок відповідно до багатьох чинників: рівень доузівської підготовки, ступінь розвитку його музичних здібностей, технічних можливостей тощо. Враховуючи ці моменти, викладач має можливість модулювати фахову підготовку студента з даної дисципліни. Ми використовуємо варіативний підхід до побудови структури залікового кредиту. В залежності від індивідуальних можливостей студента і керуючись конкретними вимогами, викладач пропонує з переліку, визначеного програмою, в цю структуру певні змістові модулі.

Систему складають **змістові модулі**:

- "Розвиток поліфонічного мислення";
- "Розвиток художнього мислення";
- "Розвиток технічних навичок";
- "Вивчення творів великої форми";
- "Розширення музично-естетичного світогляду";
- "Ансамблева музика, акомпанемент";
- "Розвиток навичок читання з листа";
- "Ескізне вивчення музичних творів";
- "Індивідуальне навчально-творче завдання (ІНТЗ)".

#### **Варіант структури залікового кредиту**

##### **Модуль 1.** Розвиток поліфонічного мислення

Теми: 1. Ознайомлення з поняттями теорії поліфонії.

2. Розкриття змісту поліфонічного твору.

3. Робота над поліфонією.

4. Професійне виконання як результат роботи.

**Модуль 2.** Розвиток навичок читання з листа.

Теми: 1. Читання з листа та загальномузичний розвиток студента.

2. Узагальнене виконавське охоплення музичної форми.

3. Розкриття художнього образу твору.

**Модуль 3.** Ескізне вивчення музичних творів.

Теми: 1. Завдання ескізного методу вивчення творів.

2. Основні принципи роботи ескізного методу.

3. Вивчення музичного репертуару.

Модуль 4. Індивідуальне навчально-творче завдання (ІНТЗ).

Вид: Розвиток технічних навичок.

Кількість залікових кредитів визначена навчальним планом. Треба звернути увагу на особливості такої форми оптимізації самостійної роботи студента, як ІНТЗ, яке обов'язково входить у структуру залікового кредиту. Як відомо, в даний час методологією навчання та, відповідно, оцінювання знань студента визначено його переорієнтацією на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму організації навчального процесу. Усі світові та пропонувані останнім часом національні стандарти освіти в основу навчання ставлять самостійну, творчу роботу студента. Можливо, причиною неуспішності студента в сучасних умовах соціально-економічного, політичного, психологічного та побутового перевантаження є його невміння організувати свою навчальну діяльність поруч із соціальною та побутовою зайнятістю. Тому завданням нинішнього дня для педагога є допомога студентів у організації навчальної та інших видів діяльності та чітке розмежування тих видів навчальних робіт, які виконуються в аудиторії та у позааудиторний час [3].

Пошук практичної реалізації такого принципу навчання привів до ідеї використання в навчальному процесі індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ). В умовах підготовки фахівців мистецького напрямку і, особливо, спеціальності "Музичне мистецтво", враховуючи специфіку фахових дисциплін, ми трактуємо цю форму самостійного вивчення окремого матеріалу як індивідуальні творчі завдання (ІНТЗ).

**Мета.** Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

**Зміст.** ІНТЗ – завершена практична або творча робота в межах навчальної дисципліни курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі індивідуальних занять, охоплює декілька позицій навчального курсу.

**Види ІНТЗ:**

- ескізне вивчення музичних творів;
- виконання двох пісень шкільного репертуару;
- читання нот з листа, транспорт в тональності на 0.5-1 тон вгору та вниз;
- технічний матеріал – гами, етюди;
- анотації до творів програми, що виконується.

**Порядок подання та захисту ІНТЗ:** визначені види ІНТЗ захищаються перед комісією, визначеною кафедрою згідно графіка.

Отже, ІНТЗ розглядається як модуль, який виконується самостійно і оцінюється як частка навчального курсу з врахуванням загальної оцінки курсу. Це надає вагомості даній роботі і робить її зміст вартісним.

Важливим елементом КМСОНП є рейтингова оцінка знань студентів, яка дозволяє оптимізувати навчальний процес і підвищити його ефективність. Ця система охоплює навчальну наукову і творчу діяльність студентів, яка диференціюється специфікою дисципліни. Для рейтингової оцінки різносторонньої діяльності студентів в цілому по спеціальності визначені такі види:

- відвідування індивідуальних занять та якість підготовки до них;
- відвідування лекцій;
- відвідування семінарських занять та участь у їх проведенні;
- відвідування практичних занять та якість виконання завдань;
- підготовка курсових робіт;
- якість написання контрольних робіт;
- підготовка рефератів;
- підготовка диригентсько-виконавського аналізу партитури;
- підготовка виконавського аналізу виступу на державному іспиті;
- наукова робота;
- робота у фольклорних експедиціях;
- участь у творчих конкурсах, фестивалях;
- концертна діяльність;
- рівень виконання програм практики;
- якість виконання програм практики;
- задача технічного заліку;
- задача партій (хорових, оркестрових);
- якість виконання завдань самостійної роботи;
- підготовка аудіо-, відеоматеріалів.

З переліку відбираються види діяльності для кожної окремої дисципліни. Кожен із вказаних видів оцінюється в балах. Передбачено, що максимальний рейтинг студента 100 балів. Дисципліна може бути зарахованою, якщо студент отримує 60 і більше балів. Переведення балів у п'ятибальну систему оцінювання здійснюється у такому порядку: 90-100 балів – відмінно, 75-89 балів – добре, 60-74 бали – задовільно, менше 60 балів (40-59) – незадовільно з можливістю доопрацювання матеріалу та складання заліку, менше 40 балів (1-39) – незадовільно з повторним визначенням [4: 5].

Звичайно, розробка навчальних програм підготовки музиканта знаходиться в стані експерименту. Обмін досвідом з цих проблем був би надзвичайно актуальним та результативним.

#### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

1. Корольов В. Методична складова Болонського процесу // "Освіта": Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик, №26 (5102), 2-9 червня 2004р.
2. Клин В. Система модульного навчання в музиці // Проблеми розвитку художньої культури: Всеукраїнська науково-творча конференція. – К., 1994. – С.7.
3. Рейтингова система оцінювання знань студентів РДГУ. Методичний посібник. / Постолювський Р.М., Воробйов А.М., Тищук В.І., Дем'янюк Б.П., Янцур М.С. – Рівне: РДГУ, 2004. – 62 с.
4. Методичні рекомендації з планування навчального процесу у контексті КМСОНП. Методичний посібник. / Постолювський Р.М., Воробйов А.М., Тищук В.І., Лотоцька Л.В. – Рівне: РДГУ, 2004. – 31с.
5. Вища освіта України і Болонський процес. Методичні рекомендації. / Постолювський Р.М., Воробйов А.М., Тищук В.І. – Рівне: РДГУ, 2004. – 53с.

Матеріал надійшов до редакції 16. 03. 2005 р.

#### ***Ныкон Е.К. К вопросу подготовки музыканта в условиях Болонского процесса.***

*Автор статьи поднимает актуальные вопросы реализации на практике положений кредитно-модульной системы обучения студентов специальности "Музыкальное искусство", учитывая специфику изучения дисциплины "Фортепиано".*

#### ***Nykon O.K. Training Prospective Musicians in the Framework of the Bologna Process.***

*The highlights the topical issues of practical implementation of the point-scale assessment system in music art students training in view of the peculiarities of the discipline "Piano Playing".*